

Høringsuttalelse om Nasjonal ramme for vindkraft.

CICERO senter for internasjonal klimaforskning

Forskere ved CICERO har studert ulike sider ved hva folk mener om vindkraftutbygging på land både i Norge og i enkelte europeiske land. På denne bakgrunn ønsker vi å bidra med noen synspunkter i høringsrunden.

NVE har gjort et viktig og solid arbeid i utarbeidelse av rammeplanen. Nasjonal ramme har bidratt med et viktig kunnskapsgrunnlag, og har synliggjort hvilke områder som er egnet (og ikke egnet) for vindkraftutbygging. Den videre prosessen bør bygge på og forbedre det arbeidet som allerede er gjort.

Den offentlige debatten om vindkraft på land er svært polarisert. CICERO gjennomfører en årlig klimaundersøkelse som viser at i 2019 er 5 av 10 nordmenn er positive til vindkraft. Men det har skjedd en markert negativ dreining siden i fjor: Mens kun én av ti nordmenn var ganske eller svært negative i fjor, så svarer hver fjerde nordmann dette i år. Det mest påfallende er likevel at de fleste nordmenn verken er svært positive eller svært negative til vindkraftutbygging. To av tre av de som har deltatt i undersøkelsen har krysset av på «vet ikke» eller mer moderate svaralternativer. Likevel er konfliktnivået høyt lokalt.

Forskningsprosjekter i land i Europa som har bygget mye vindkraft kan fortelle oss mye om hva som er viktige forutsetninger for å redusere konflikt om vindkraftprosjekter på land. At utbyggingen oppfattes å være rettferdig, er viktig. De som bor i lokalsamfunn der det bygges vindkraft vil bli hørt og tatt på alvor og de vil sitte igjen med noe. Hva kraften skal brukes til og hvem som eier den er viktig, og ofte avgjørende for hva folk mener. Det går et skille mellom de som setter naturvern først og de som er mest opptatt av vindkraft som et klimatiltak. Samt et mellom de som vil øke vindkraftproduksjonen for å få billigere energi til nasjonal industri, og de som vil ha mer vindkraftproduksjon for eksport av klimahensyn.

På bakgrunn av forskning og arbeid som handler om folks holdninger til vindkraft og å redusere konflikt knyttet til vindkraft, mener vi at følgende punkter er viktige i det videre arbeidet:

- 1. Behold nasjonal ramme.** NVE har, på oppdrag av olje og energidepartementet, og sammen med Miljøverndirektoratet gjort en solid jobb med å foreslå områder som er egnet og ikke egnet for vindkraft. Samtidig er bidraget med å gi et oppdatert kunnskapsgrunnlag om hvordan vindkraftverk kan påvirke miljø og samfunn i temarapporter svært viktig. Vi vil i framtiden få en kamp om arealene ifølge FN klimapanel sin siste rapport om arealer og klimaendringer. Hvor mye skal vi bruke til mat og skogproduksjon, fornybar energiproduksjon og urørt natur for å ivareta biologisk mangfold? Det er summen av inngrep som avgjør den totale miljøbelastningen. Det er derfor behov for å se vindkraft i sammenheng med andre inngrep i naturen og å gå systematisk igjennom mulighetene for å lokalisere vindkraft i tilknytning til veier, jernbanelinjer eller industrianlegg. Vi trenger mer, og ikke mindre, overordnede rammer for hvordan vi bruker våre arealer i Norge.
- 2. Styr volumet.** Diskusjonen rundt Nasjonal ramme bør sees i betraktning av at Norge bør styre volumet og ikke overlate dette til markedet og konsesjonsprosessen. Geografisk avgrensede konsesjonsprosesser, a la utlysning av felt i Nordsjøen, kan være en løsning. Statkraft uttalte

tidligere i år at Norge vil ha nok strøm til å dekke elektrifiseringsbølgen i Norge fram mot 2030 med de vindkraftprosjektene som alt har fått konsesjon. Ved å styre volumet, og dermed senke tempoet, vil vi redusere konfliktnivået og høste erfaringer.

- 3. Forbedre konsesjonsvilkårene.** I dag kan vindkraftutbygginger på land gjennomføres fem år, eventuelt ti år ved forlengelse, etter at konsesjonstillatelsen er gitt. Konsesjonsvilkårene regulerer kun installert effekt innen et gitt område, og i en tid med raske endringer i teknologien vil utbyggingen kunne bestå av færre og høyere turbiner som er plassert annerledes i terrenget enn opprinnelig skissert. Dette har ført til konflikter i lokalsamfunn som Frøya. Vi anbefaler derfor at konsesjoner gis for kortere perioder med mer presise konsesjonsvilkår. Vi anbefaler også strengere krav til restaurering av økosystemer når vindkraftområder skal avvikles.
- 4. Innfør grunnrenteskatt på vindkraft.** Vi har i dag slik grunnrentebeskatning på olje, naturgass og store vannkraftanlegg. En slik grunnrentebeskatning bør også innføres for vindkraft. Deler av provenyet fra en slik grunnrente bør øremerkes vindkraftkommunen. Rettferdig fordeling av de økonomiske merverdiene som skapes mellom investor, lokalsamfunn og fellesskapet er viktig for holdninger til vindkraft, viser forskningen.